

Tomaz Lavric sai kimmokkeen albumin teolle ystävänä toimittaja Ivo Stankovićin (kuvassa) kuoltua. Albumi on omistettu hänen muistolleen.

TOMAZ LAVRIC eli TBC - tarinat ovat tärkeimpiä

Kivi Larmola ja Ville Hänninen

"TBC nimessäni tarkoittaa keuhkosyöpää, sillä nimellä ystäväni kutsuvat minua. Poltan kai liikaa tupakkaa."

Tomaz Lavric on slovenialainen sarjakuvapiirtäjä, jonka vasta ranskannettu *Fables de Bosnie* (Tarinoita Bosniasta) on ollut pieni myyntimenestys. Albumi tarjoaa syvästi inhimillisen ja graafisesti näyttävän näkökulman Bosnian sotaan. Lavric on kotimaassaan julkaissut lukuisien lehtisarjojen ja -kuvitusten ohella kolme albumia, joista mm. ensimmäinen dokumentoi punkrockin tuloa Jugoslaviaan. Lavric hallitsee monitasoisen kerronnan ja pyrkii joka teoksessaan sovittamaan piirrostyylin tarinan luonteeseen. Laseissa on viiniä ja väkevä tupakka palaa. Annetaan TBC:n itsensä kertoa.

Tyylistäsi päätellen Jose Munoz, Didier Comès ja Alberto Breccia ovat olleet selkeitä vaikuttajia. Olenko oikeassa?

Olet, totta kai. Frank Miller, Jaime Hernandez, Enki Bilal, Hugo Pratt ja nuo. Olen tehnyt jokaisen tarinani hii-

kan eri tyylillä, mikä saattaa minut hankalaan tilanteeseen nyt kun olen ensi kertaa päässyt ulkomarkkinoille.

Normaalistihan uusi kustantaja julkaisee vanhemmatkin albumit, mutta luulen Glénat'n tahtovan lähinnä tätä uusinta tyyläni. Kaikki vaikutteeni ovat tulleet muualta maailmasta, koska Jugoslaviassa ei oikeastaan ole koskaan ollut kotimaisia esikuvia sarjakuvantekijälle. Kaikkia suosikkejani yhdistää persoonallinen tyyli ja vahvat tarinat. Tarinat ovat tärkeimpiä.

Näen itseni kirjailijana. Olen 34 vuotta vanha, minulla on taidekoulutus mutta juuri nyt en maalaa, vaan piirrän paikallisiin poliittisiin sanomalehtiin. Slovenia on kotimaani, se on osa entistä Jugoslaviaa. Asun sen pääkaupungissa Ljubljanassa, minulla on vaimo ja pieni lapsi ja maani on rauhallinen ja rikas. Elämä on hyvin samanlaista kuin muuallakin, vaikka kaikki on tietysti pienempää, koska Slovenia on niin pieni. Nukun pitkään ja teen töitä yöhään yöhön, mutta pyrin oltamaan rennosti enkä rehkimään liikaa.

Olisiko elämäsi toisenlaista, jos

Jugoslavia olisi vielä yhtenäinen?

Jos eläisin kommunistimaassa, vai? Ainakaan en luultavasti olisi teidän kanssanne täällä Angoulême:ssä juomassa viiniä. Mutta Jugoslavia oli hyvin vapaa maa, sai matkustella ja kaikkia, joten ei se niin kamalaa ollut. Ei normaalissa elämässä varmaan mitään eroa olisi. Sarjakuvia on aina tuotu maahan, nyt harmaatuonti on vain muuttunut lailliseksi. Demokratian taso riippuu aina paikallishallinnosta, Slovenia oli hyvin demokraattinen osa Jugoslaviaa, Serbia vähemmän ja ne muut maat...

Jokainen asia voi olla totta jossakin

Olen piirtänyt sarjakuvaa kymmenen vuotta, mutta vasta nyt se on muuttunut taloudellisesti kannattavaksi. Sarjakuva on minulle sopiva tapa ilmaista itseäni. Ansaitseen koko toimeentuloni piirtämällä, joskaan en vielä yksinomaan sarjakuvilla. Maassani olen julkaissut kaikki sarjani viikkolehdistä, joten Tarinoita Bosniasta on oikeastaan vasta kolmas albumini omalla kielelläni, ja ensimmäinen käännetty. Meillä ei

Asemasodassa et koskaan tiedä, mitä vastapäisessä kuopassa tapahtuu.

ole enää juurikaan sensuuria järjestelmän vaihduttua, mutta eri lehdet tietysti profiloituvat eri tavalla; mikä huumoriin, mikä dramaattisempaan aineistoon.

Kun jotain järkyttävää tapahtuu, kuluu aikaa ennen kuin sen pystyy kertomaan. Ensin se pitää saada jäsenelälyksi itselle. Sellainen tilanne minulla oli Tarinoita Bosniasta -albumin kanssa. Vaikka en itse slovenialaisena joutunutkaan sotaan, olen kuitenkin ex-jugoslaviaalainen kuten hekin ja monet ystäväni olivat siellä, aivan naapurissa. Kaikki albumissa voisi olla totta, vaikkei kaikkea ehkä tapahtunutkaan. Monet yksityiskohdat olen kuullut ystäviltäni, jotkut olen lukenut lehdistä aivan niin kuin sinäkin olet voinut lukea, mutta koska tunnen maan, on minun helpompi sijoittaa uutiset todellisten ihmisten todelliseen elämään. Luulen, että nyt on kulunut kyllin aikaa, että sotaa aletaan käsitellä kaikessa taiteessa ja taiteilijat saavat sen ulos itsestään.

Olen aina pyrkinyt piirtämään useilla eri tyyleillä. Tarinoita Bosniasta onnistui mielestäni koko lailla hyvin, se on piirretty ainoastaan teräskynällä ja siveltimellä, ja sivellintäkin käytin vain isoihin mustiin pintoihin. Käytän paljon aikaa tarinan ajattelemiseen ja suunnit-

teluun, mutta itse piirtäminen on melko nopeaa, koska piirrän niin paljon. Pyrin tekemään tarinoista niin tiiviitä kuin mahdollista. Albumi koostuu kymmenestä novellista, jotka teen yksi kerrallaan valmiiksi, kaikkineen albumin kokoamiseen sillä tavalla menee noin vuosi.

Tarinoita Bosniasta sai hyvän vastaanoton, mutta ilahtuin kuitenkin olen palautteesta, jota bosnialaisilta itseltään olen saanut. Pelkäsin, etteivät he hyväksyisi jonkun muun kertovan heistä, mutta he olivat tyytyväisiä albumiini ja vakuuttivat, että olin saanut siihen oikeanlaisen tunnelman. Pyrin kertomaan, etteivät sotijat olleet mitään viljejä tai petoja, vaan usein aika sivistyneitä ja urbaaneja ihmisiä, samanlaisia kuin muuallakin. Nyt olen saanut tarinan ulos itsestäni, eräänlaisen katharsiksen, ja olen valmis kertomaan toisia tarinoita. ○

